

C'est facile à dire.

Je suis prêt à partir.

C'est utile à noter.

To se snadno řekne.

Jsem připraven k odchodu.

Je užitečné si to poznamenat.

Pozn. 1. Užijeme-li neosobní vazby il est, klade se inf. s předložkou **de**: Il est facile **de** le dire. Il est utile **de** le noter.

2. S předložkou à se pojí např. také před. jména: **aisé** *snadný*, **apte** *schopný*, **disposé** *ochotný*, **enclin** *náchylný* aj.: **lent** à **comprendre** *pomalou chápající*, **prompt** à **répondre** *pohotový k odpovědi*.

3. Před. jméno s předl. à + *infinitiv* často vyjadřuje účinek nebo míru: La valise est **pleine** à **craquer**. *Ten kufřík je nacpaný k prasknutí.* **Cette actrice est belle** à **ravir**. *Tahle herečka je okouzlující.* **C'est triste** à **pleurer**. *To je k pláči.* *Je to smutné, že by člověk brečel.*

4. *Infinitiv* s předl. à se užívá po číslovkách a jiných výrazech množství nebo pořadí: Nous étions **trois** à nous **promener**. *Procházeli jsme se ve třech.* **Ils n'étaient que quelques-uns** à le **savoir**. *Vědělo jich to jen několik.* **Vous serez nombreux** à **venir**? **Charles est le dernier** à **quitter** le **bureau**. **Karel odchází** à **y aller**. *Byl bych první, kdo by tam šel.* **Charles est le dernier** à **quitter** le **bureau**. **Karel odchází** z **kanceláře** **poslední**. **Il n'est pas le seul** à nous **l'avoir dit**. *Není jediný, kdo nám to řekl.* *Infinitiv zde zastupuje vedlejší větu vztaznou.* (Viz 430-4)

5. Z některých *infinitivů* vznikla podstatná jména, např. **le devoir** *povinnost*, **úkol**, **le déjeuner** *oběd*, **le dîner** *večeře*, **l'être** *bytost*, **le pouvoir** *moc*, **le rire** *smích*, **le savoir** *vědění*, **le sourire** *úsměv*, **le souvenir** *zpomínka*, **le toucher** *hmat*, **les vivres** *potraviny*; *infinitiv* je také součástí předložkových sousloví à **partir de** (à **compter de**) *počínaje čím, od čeho* a spojkového sousloví à **supposer que** *za předpokladu, že*.

248 PŘÍČESTÍ PŘÍTOMNÉ

Tento neměnný tvar zakončený na **-ant** je nutno lišit od přidavného jména slovesného.

– Příčestí přítomné je slovesný tvar vyjadřující časově omezený děj:
une hirondelle nourrissant ses petits *vlašťovka krmící své mládě*
les récits intéressants le public *vyprávění zajímavající veřejnost*

– Přidavné jméno slovesné odvozené od příčestí přítomného vyjadřuje více méně trvalý stav nebo stálou vlastnost a shoduje se s řídicím podstatným jménem v rodě a čísle:

une boisson nourrissante *vyživný nápoj*
des récits intéressants *zajímavá vyprávění*

Příčestí přítomné vyjadřuje nejčastěji současnost s jiným dějem, ať už přítomným, minulým nebo budoucím:

Eve arrive (est arrivée, arrivera) *Eva přichází (přišla, přijde) v deset*
à dix heures portant une petite valise bleue. *hodin a nese (a nesla, a ponese; ne- souc) modrý kufřík.*

«**Ils marchent côte à côte, se tenant par la main...**» (A. Robbe-Grillet) *(...držíce se...)*

Příčestí přítomné na začátku věty může vyjadřovat i děj, který bezprostředně předcházet před jiným dějem; v tom případě odpovídá českému dokonavému slovesu:

Saluant tout le monde, Henri se mit à raconter son histoire. *Jindřich všechy pozdravil a začal vyprávět svůj příběh. (Když Jindřich všechy pozdravil, začal...)*

Vedle časového významu vyjadřuje příčestí přítomné též příčinu:

S'entraînant tous les jours, notre équipe semble bien préparée pour le championnat. *Protože naše mužstvo trénuje každý den, zdá se, že je dobře připravené na mistrovství.*

Etant très occupée, Rose n'a pas pu aider sa sœur. *Protože byla Růžena velmi zaměstnána, nemohla sestře pomáhat.*

V písemném projevu příčestí přítomné často nahrazuje vztaznou větu; ta je v mluvené francouzštině běžnější:

Je connais une secrétaire parlant couramment trois langues étrangères. *(...qui parle...)*
Nous rencontrons des ouvriers se rendant à leur travail. *(...qui se rendaient...)*

Je connais une secrétaire parlant couramment trois langues étrangères. *Znám (jednu) sekretářku mluvící plyně třemi cizími jazyky. (...která mluví...)*
Nous rencontrons des ouvriers se rendant à leur travail. *(...qui se rendaient...)* *Potkali jsme dělníky jdoucí do práce. (...kteří šli...)*

249 ROZDÍLY V UŽITÍ PŘÍČESTÍ PŘÍTOMNÉHO A PŘÍDAVNÉHO JMÉNA SLOVESNÉHO

1. Příčestí přítomné

• a) může mít přímý nebo nepřímý předmět:

des sons fatiguant nos oreilles *zvuky unavující náš sluch*
des étudiants suivant des cours *studenti chodící na přednášky*
une fille obéissant à sa mère *dcera poslouchající matku*

• b) může být doprovázeno rozvíjejícím příslovečným určením, které následuje:

des oiseaux volant la nuit *ptáci létající v noci*
les Français vivant à l'étranger *Francouzi žijící v cizině*
une biche courant très vite *velmi rychle běžící laň*

- c) může být i v záporném tvaru: **les enfants ne parlant pas encore** *děti ještě nemluvíci*
- d) může se tvořit i u zvrátných sloves: **le jury se réunissant régulièrement** *pravidelně se scházející porota*
- 2. Přídavné jméno slovesné – na rozdíl od přičestí přítomného
 - a) může být ve větě jak přívlastkem, tak jmennou částí přísudku: **une expression courante** – *cette expression est courante*;
 - b) má pravidelně význam činný, kdežto trpný, popř. posunutý význam má v ustálených spojeních: **une couleur voyante** *křiklavá barva*, **une place payante** *placené místo*, **l'argent comptant** *hotové peníze*, **une soirée dansante** *taneční večerek*, **une rue passante** *rušná ulice*, **un café chantant** *koncertní kavárna, šantán*, **la poste restante** *poste restante* ;
 - c) je-li rozvito příslovcem, je toto příslovce před ním: **une fille toujours obéissante**, **une expression très courante**.

Pozn. 1. Další příklady přidavných jmen slovesných: **des sons fatigants** *únavné zvuky*, **une fille obéissante** *poslušná dcera*, **les poissons volants** *létající ryby*, **les langues vivantes** *živé jazyky*, **une expression courante** *běžný výraz*, **l'horloge parlante** *automatické hlášení času*.

2. Některá před. jména slovesná se pravopisně liší od odpovídajícího přičestí, např.: **cet argument est convaincant** *tento důkaz je přesvědčivý* x **convainquant** (přičestí přít.) *přesvědčující*, **c'est excellent** *to je výborné* x **excellant** *en histoire* (přičestí přít.) *vynikající v dějepise* ; **un élève négligent** *nedbalý* x **un élève négligeant** *son travail* (přičestí přít.) *zanedbávající*; příklady na **fatigant** x **fatiguant** (přičestí přít.) viz výše.

250 PŘECHODNÍK PŘÍTOMNÝ

Tvoří se od přičestí přítomného předložkou **en**. Má platnost vedlejší věty příslovečné a vyjadřuje okolnosti děje vyjádřeného určitým slovesem. Podmět přechodníku je zásadně totožný s podmětem určitého slovesa.

Přechodník vyjadřuje děj současný – ať už s dějem přítomným, minulým nebo budoucím:

- Ne sifflez pas en travaillant.** *Nehvizdejte (si) při práci.*
- Nous nous sommes promenés en bavardant.** *Procházeli jsme se a povíдали si.*
- Vous verrez Antoine en passant devant sa petite maison.** *Uvidíte Antonína, až půjdete kolem jeho domku.*

Přechodník může být zesílen příslovcem **tout** pro zdůraznění současnosti a nepřetržitosti děje:

- Tout en discutant, ils sont arrivés à la rivière.** *Jak tak stále hovořili, došli k řece.*
- Tante Amélie tricote tout en regardant la télévision.** *(Diskutovali, až došli k řece.) Teta Amélie plete a přitom se (ještě) dívá na televizi.*

Jindy spojení s příslovcem **tout** zdůrazňuje proúklad; přechodník tak vyjadřuje připustku:

- Tout en pleurant, elle gardait de l'espoir.** *I když plakala, stále (ještě) doufala.*
- Tout en travaillant très dur, il arrive à étudier en même temps.** *Přestože (tak) těžce pracuje, dokáže přitom ještě studovat.*

Přechodník vyjadřuje též způsob:

- L'enfant est revenu en pleurant.** *Dítě se s pláčem (plačky) vrátilo.*
- Georges est arrivé à l'usine en courant.** *Jiří přiběhl do továrny.*

Jindy vyjadřuje prostředek:

- En écoutant régulièrement la radio, chacun peut perfectionner son français.** *Každý se může zdokonalovat ve francouzštině pravidelným posloucháním rozhlasu.*
- On apprend beaucoup en voyageant.** *Cestováním se člověk hodně naučí.*

Vyjádření podminky:

- En marchant un peu plus vite, vous arrivez à la gare à l'heure.** *Půjdete-li trochu rychleji, přijдете na nádraží včas.*
- Je crois que vous auriez des informations sûres en vous abonnant à ce journal.** *Myslím, že byste měl společitné zprávy, kdybyste si předplatil tyto noviny.*

Přechodník po výraze **rien que** vyjadřuje příčinu:

- Rien qu'en vous voyant, mon frère était toujours très heureux.** *Bratr už jen když vás viděl, byl vždycky velmi šťastný. (Viz 245-2)*

Pozn. 1. Nepředchází-li **rien que**, užívá se k vyjádření příčiny přičestí přítomného; např.: **Étant malade, mon frère gardait la chambre.** *Protože byl bratr nemocen, zůstával doma (nevycházel).*

2. V trpném rodě se užívá přičestí přít. nejčastěji v participiálních vazbách: **Ce roman hollandais étant traduit en français, j'ai pu le lire.** *Jelikož je tento holandský román přeložen do francouzštiny, mohl jsem si ho přečíst.*

3. V knižní francouzštině lze užit příčestí nebo přechodníku ve spojení se slovesem *aller* k vyjádření děje, který se rozvíjí: *Le chaos [kao] allait croissant. Zmatek narůstal. Son mal va en empirant. Jeho choroba se zhoršuje.*

4. V některých ustálených spojeních se užívá přechodníku bez předložky *en*: *dominant* *néco za něco*, *faire semblant* (*de comprendre*) *dělat jako by* (*člověk rozuměl*), *générallement parlant* *obecně řečeno*, *payer comptant* *platit hotově*; knižní výrazy: *à son corps défendant* *z donucení*, *ce disant* *to říka* (*když to řekl; poté*), *ce faisant* *a přítom*, *chemin faisant* *cestou*.

Zatímco se přechodník vztahuje vždy k podmětě věty, příčestí přítomné se může vztahovat i k předmětu; rozlišujeme tedy:

J'ai aperçu Henri en quittant la maison. *Spatřil jsem Jindřicha, když jsem vycházel z domu (vycházeje z domu).*

J'ai aperçu Henri quittant la maison. *Spatřil jsem Jindřicha, když vycházel z domu (vycházejícího z domu).*

Pozn. 5. Vyjimečně se vyskytují i případy, kdy podmět přechodníku není totožný s podmětem slovesa určitého; jde o některá přísloví a pořekadla, např. *L'appétit vient en mangeant. S jídlem roste chuť*; nebo je-li sloveso určité v neosobním tvaru: *Il faudra prendre cette route en revenant. Zpátky se bude muset jet po téhle silnici. A droite, en arrivant au premier, il y a le bureau du directeur. Vpravo, když se přijde do prvního poschodí, je kancelář ředitele.*

6. Některé tvary přechodníku se staly běžnými příslůvečnými souslovími: **Il a remarqué en passant qu'il était au courant de l'affaire. Mimoходом poznamenal, že o té věci ví. Mon collègue va venir tout à l'heure, asseyez-vous en attendant. Kolega za chvíli přijde, zatím si sedněte.**

7. Místo přechodníku se v některých spojeních užívá ve stejném významu infinitivu s předložkou *à*: *Irène est restée là à rêver. Iréna tam zůstala a zasníla se. Nous avons passé la soirée à lire des revues. Večer jsme strávili čtením časopisů.* (Viz 438-1-d)

251 PŘÍČESTÍ MINULÉ

Příčestí minulé tvoří součást všech složených slovesných tvarů v rodě činném i trpném (il a cherché, il est parti, il s'est souvenu; il a été cherché).

U přechodných sloves, je-li ho užito bez pomocného slovesa, má obvykle význam trpný: **la langue parlée** *mluvený jazyk*, **des objets perdus** *ztracené předměty*, **vendu** *prodáno*; chová se pak jako přídavné jméno v přívlastku: **une place occupée** *obsazené místo*, nebo v doplňku: **Nos amis semblent très occupés. Zdá se, že jsou naši přátelé velmi zaměstnáni.**

Přídavná jména utvořená z příčestí minulých mají někdy jiný význam než trpný: **un homme résolu** *rázný muž*, **un collectionneur passionné** *vášnivý sběratel*, **une famille rangée** *spořádaná rodina*, **un élève appliqué** *pilný žák*.

Příčestí minulé některých bezpředmětových a zvratačných sloves vyjadřuje stav: **un garçon parti de chez lui** *chlapec, který je pryč (odešel)* z *domova*, **rentré lundi** *který se vrátil v pondělí*, **arrivé au but** *který dosáhl cíle*, **resté seul** *který zůstal sám*, **une maison située sur une colline** *dům (stojící) na kopci*; **un enfant assis** *sedící dítě*, **couché** *ležící*, **endormi** *spící*.

252 PŘÍČESTÍ MINULÉ SLOŽENÉ

Vyjadřuje děj předcházející před jiným dějem (ať přítomným, minulým nebo budoucím):

Étant rentré avant mon frère, je *Protože jsem se vrátil dříve než bratr, musím na něho počkat.*

dois l'attendre. *Když předseda po půlhodině domluvil, omluvil se.*

Ayant parlé pendant une demi-heure, *Když má Raul už po zkouškách, le président s'est excusé.* *bude moci jet na hory*

Ayant passé ses examens, Raoul *Pozn. 1. Místo příčestí minulého složeného by bylo možno užít minulého infinitivu: pourra partir à la montagne.* *après avoir parlé, après avoir passé.*

2. U příčestí minulého složeného stávají často některá příslovečná sousloví nebo spojky: **ayant à peine parlé** *sotna domluvil*; **ayant une fois passé ses examens** *jakmile složil (složil) zkoušky*, (*po složení zkoušek*) : **quoiqu'étant rentré** *ačkoli se vrátil (vrátil).*

253 PARTICIPIÁLNÍ (ABSOLUTNÍ) VAZBY

Příčestí přítomného a příčestí minulého složeného lze užít i při nestojných podmětech; v tom případě musí být oba podměty vyjádřeny. Příčestí uvádí zpravidla důvod:

Maman étant malade, j'ai dû faire *Protože byla maminka nemocná, la cuisine.* *musela jsem vařit.*

Le beau temps aidant, vous vous ré- *Když bude hezké počasí, brzy se tablirez vite.* *zotavíte.*

L'orage menaçant, nous sommes *Protože hrozila bouřka, vrátili jsme retournés à l'hôtel.* *se do hotelu.*

La maison étant vendue, les Dupont *Jelikož je dům prodán, mohli Du-*

ont pu partir pour Nancy. *poutovi odjet do Nancy.*
La maison ayant été vendue, ils sont *Když (protože) byl dům prodán, partis.* *odjeli.*